

de NCRV en de Vara elk 20% van die zendtijd was toegewezen, dat zij bovendien in 15% van die tijd zorg droegen voor een 'algemeen programma' en dat de resterende 5% aan andere omroeporganisaties was toegewezen waarvan de VPRO de belangrijkste was. De vijf genoemde organisaties nu hadden in de eerste periode van de Duitse bezetting van weinig weerbaarheid getuigd: zij hadden zich aangepast, de een nog sneller dan de ander, hadden in december '40 de benoeming van een 'gemachtigde voor de concentratie van de radio-omroep', ir. A. Dubois, aanvaard en waren voor hun inschikkelijkheid door Seyss-Inquart beloond met hun opheffing. In maart '41 had de *Reichskommissar* de Rijksradio-omroep opgericht met een NSB'er als directeur-generaal – Dubois had die functie geweigerd.

In de illegale pers was het zwakke beleid der omroepbesturen fel gekritiseerd en die kritiek sloot aan bij het feit dat het verzuilde karakter van de radio al vóór de Duitse bezetting weerstanden had gewekt in de samenleving. Zeker, de pers was ook verzuild maar de lezers van gepro-
 nonceerd-verzuilde dagbladen als *Het Volk*, *De Tijd* en *De Maasbode*, *De Standaard* (anti-revolutionair) en *Het Algemeen Handelsblad* en de *Nieuwe Rotterdamse Courant* (de liberale zuil) lazen alleen één van die dagbladen en kenden de andere slechts bij name, terwijl wie naar de radio luisterde, dagelijks persoonlijk met de verzuiling werd geconfronteerd. Van de vijf genoemde omroepverenigingen was er maar één, de VPRO, die er voorstandster van was dat het bestaande bestel zou worden vervangen door een bestel als het Britse dat maar één omroep kende: de *BBC* – de overige vier wensten na de bevrijding hun taak te hervatten. Bij de Avro werd dat eerder ingegeven door trots op wat in de periode tussen de twee wereldoorlogen was opgebouwd dan door algemeen-politieke overwegingen – dergelijke overwegingen speelden bij diegenen die met de Vara, de KRO en de NCRV weer naar voren wilden treden, een belangrijke rol. Zij beseften intussen dat zij nogal zwak stonden; zij beseften óók dat zij hun oude positie alleen zouden kunnen herwinnen indien zij gezamenlijk front zouden maken tegen alle tegengestelde krachten. Een man als J. B. Broeksz, *chef de bureau* en tijdelijk bestuurder van de Vara, die zich in juli '40, dwars tegen de opinies van voorzitter de Vries en secretaris Pleysier in, tegen de gelijkschakeling van de socialistische omroep had verzet, wist heel wel dat op het beleid van de leidende figuren van de Avro, de KRO en de NCRV heel veel aan te merken was, maar dat was voor hem, voor wie vaststond dat de Vries en Pleysier na de bevrijding uit de radiowereld zouden verdwijnen, geen reden om samenwerking met die andere leidende figuren te weigeren: het herstel van de Vara